

In memoriam:
S. Albert Kivinen (1933–2021)

Helsingin yliopistossa teoreettisen filosofian assistenttina ja dosenttina pitkään toiminut S. Albert Kivinen kuoli Haartmanin sairaalassa Helsingissä 87-vuotiaana 13. elokuuta 2021. Hän oli syntynyt Ikaalisissa 19. lokakuuta 1933. Kivinen oli suosittu akateeminen opettaja, jossa ainutlaatuisella tavalla yhtyi pedanttinen metafysiikan ja mielenfilosofian tutkimus sekä leikkimielinen kauhutarinoiden ja okkultismin aatehistorian harastus.

Päästyään ylioppilaaksi Ikaalisten yhteiskoulusta 1952 Seppo Kalevi Albert Kivinen aloitti yleisen historian opinnot Helsingin yliopistossa sivuaineenaan teoreettinen filosofia. Jo ennen filosofian kandidaatin tutkintoa 1960 hän työskenteli kirjastoissa Helsingissä ja Kemissä. Lukuvuoden 1962–63 Kivinen vietti Asla-stipendiaattina Harvardin yliopistossa Yhdysvalloissa. Vuosina 1963–66 hän toimi Salon kaupunginkirjaston johtajana, mutta sai 1966 kutsun Helsingin yliopistoon teoreettisen filosofian assistentiksi, missä tehtävässä hän toimi vuoteen 1980 saakka. Filosofian lisensiaatin tutkinto valmistui 1967 ja filosofian tohtorin tutkinto 1977. Teoreettisen filosofian dosenttina Kivinen toimi 1980–98 (tuohon aikaan dosentuuri oli työsuhde, josta piti erota 65 vuoden eläkeiässä), minkä jälkeen hän käytti emeritusdosentin titteliä. Käytännöllisen ja teoreettisen filosofian professuureja Helsingissä hän hoiti lyhyet ajat 1980- ja 1990-luvuilla.

Kivinen toimi Suomen Filosofisen Yhdistyksen hallituksen jäsenenä 1970–72, Suomen Oppihistoriallisen Seuran hallituk-

sen jäsenenä 1974–97, valtion humanistisen toimikunnan jäsenenä 1983–88 ja Skepsis ry:n puheenjohtajana 1987–89. Lisäksi hän oli aktiivinen itse perustamissaan yhteisöissä, kuten Transsendentaaliradiestesian Seura, Suomi-Mongolia-Seura ja Cames-Yhdistys.

Kivinen väitteli (vielä Seppo-nimeä käyttäen) teoreettisen filosofian alalta professori Oiva Ketosen aikana helmikuussa 1977. Väitöskirjassaan *C. D. Broad's Views on Abstracta* hän kehitti C. D. Broadin ontologista erottelua eksistenttien ja abstraktien välillä jakaen jälkimmäiset ajattomiin partikulaareihin ja universaaleihin. Hänen ”onttinen kommunisminsa” hyväksyy maltillisen immanentin realismin Aristoteleen hengessä, mutta keskeinen inspiraatio tuli uusrealisteiksi kutsutuilta Cambridgen brittifilosoifeilta (Broadin ohella Bertrand Russell, W. E. Johnson ja John Ellis McTaggart). Kivisen lukuisat myöhemmät esitelmät ja artikkelit, joita on koottu teokseen *Metafyysisiä esseitä* (1999), jatkavat aineellisen, mentaalisen ja abstraktin todellisuuden systemaattista sijoittamista edellä mainittuihin kategorioihin. Esimerkiksi ihmisen minä on hänen ”sisämaailmaansa” kuuluvien mentaalisen aktien mereologinen summa. Teoksessa *Fenomenologia sormiharjoituksia* (1992) Kivinen laajensi filosofista työtään fenomenologisen metodin analysointiin.

Kivinen arvosti Eino Kailan oppilaiden analyttistä filosofiaa. G. H. von Wright oli hänelle innostava opettaja. Itse suoritti 1966–67 assistentti Kiviselle teoreettisen filosofian proseminaarit, joiden aiheina olivat Jaakko Hintikan *Knowledge and Belief* ja Erik Steniuksen *Tankens gryning*. Myös W. V. O. Quinen teos *Methods of Logic* kuului hänen suosikkeihinsa. Kivisen laaja kiinnostus metafysiikkaan poikkesi kuitenkin ajan henkeen kuuluvasta loogisesta empirismistä. Kivinen vaikutti merkittävästi suomalaiseen ontologian, tieto-opin, kielifilosofian ja mielenfilosofian tutkimukseen. Hänen oppilaansa ja ystävänsä toimittivat hänen kunniakseen juhlakirjat väitöspäiväksi (*That and "That"*), 60-vuotispäiväksi (*Epäilyttäviä esseitä*) ja 70-vuotispäiväksi (*Erimittaisia esseitä*).

S. Albert Kivinen tuli tunnetuksi jo 1967 armottoman kriittisellä artikkelillaan ”parapsyyken korttitaloista”. Hän oli ahkerasti haastateltu asiantuntija paranormaalien ilmiöiden alalla. Samalla hän säilytti eloisan mielenkiinnon kaikkea outoa ja eriskummallista kohtaan, mikä näkyy myös kokoelmaan *Merkilliset kirjoitukset* (1990) valituissa kauhunovelleissa. Palkittu ”Keskiyön mato Ikaalisissa” ja kiehtova ”Cthulhun suojatti” rakentuvat H. P. Lovecraftin mytologiaan. Yhdessä elämäkumppaninsa suggestoterapeutti Pia Virtakallion (1919–2010) kanssa S. Albert harrasti tarot-kortteja sekä omisti kotonaan kissan, volgansien ja seanssipöydän.

S. Albert määritteli puoluekannakseen ”pikkuporvarillinen noskelaispatkuli”. Hän esitti jo 1960-luvulla kirjoittamiaan poliittisia pilkkalauluja opiskelijoiden illanvietoissa yhdessä undergroundtaiteilija M. A. Nummisen kanssa. Tunnetuimpia ovat ”Oikeuden jumalatar”, ”Laulu olevaisen arvoituksesta” ja ”Vapaa maa”. Niiden kokoelma *Lauluja* ilmestyi Love Recordsin tuottamana cd:nä 2003.

S. Albert Kivinen oli värikäs oman tiensä kulkija filosofina, skeptikkona ja elämäntaiteilijana. Hän kyseenalaisti ironisen suorasukaisesti muotivirtausten perässä juoksemisen. Kirjoituksessa ”Paperikorin partaalla” (1992) hän vakuutti, että ”dosentti tekee sivilisaatiolle palveluksen pelkällä olemassaolollaan, kukoistaen – tai tavallisimmin kituuttaen – ylevässä tarkoituksettomuudessa kuin kukat kedolla”. Samalla tämän ”olevaisen aateskelua” harjoittaneen monipuolisen persoonan vaikutus näkyy klassisen filosofian arvonnousuna Suomessa.

Ilkka Niiniluoto

